

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พรรคการเมืองถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้พัฒนาและดำรงอยู่ได้ เนื่องจากเป็นองค์กรที่เชื่อมโยงประชาชนกับอำนาจรัฐเข้าไว้ด้วยกัน โดยประชาชนจะเป็นผู้เลือกสมาชิกของพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ตรงกับความคิดของประชาชน เข้ามาเป็นผู้แทนของตนในสภา และหากพรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งเป็นจำนวนเสียงข้างมาก พรรคการเมืองนั้นก็จะมีโอกาสในการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศตามนโยบายที่ตนได้ประกาศให้ประชาชนทราบก่อนการเลือกตั้ง

นอกจากนี้แล้วพรรคการเมืองยังมีหน้าที่ในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นที่รวบรวมกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่เป็นไปในทางเดียวกันเข้าด้วยกัน เป็นช่องทางในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหารประเทศทั้งในฐานะรัฐบาล หรือหากพรรคการเมืองนั้นต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านก็ยังสามารถทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าพรรคการเมืองมีความรับผิดชอบอยู่หลายด้าน ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันการเมืองที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แนวคิดในการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศไทยนั้นมีมาเป็นเวลานานแล้วตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยยังปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งได้มีการจัดตั้งเมืองดุสิตธานีขึ้นเพื่อให้ประชาชนในสมัยนั้นได้เรียนรู้ถึงหลักการ และวิธีการในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีการให้สิทธิในการเลือกผู้ปกครอง มีการแบ่งกลุ่มทางการเมืองออกเป็นสองกลุ่มโดยเรียกชื่อเป็นคณะโบแดง และคณะโบน้ำเงิน แต่อย่างไรก็ตามการเรียกชื่อกลุ่มโดยใช้สีเป็นสัญลักษณ์แม้พอที่จะสื่อความหมายได้แต่ย่อมไม่อาจเป็นที่เข้าใจได้โดยทั่วไปอีกทั้งยังไม่มีมีการแบ่งแยกตามอุดมการณ์ทางการเมือง ส่งผลให้การเมืองในดุสิตธานีขาดจิตวิญญาณของการต่อสู้ทางความคิดซึ่งเป็นหลักสำคัญของประชาธิปไตยและพรรคการเมืองอย่างแท้จริง

หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 สมาคมคณะราษฎรถือได้ว่าเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่ชอบด้วยกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากการจดทะเบียนเป็นสมาคมคณะราษฎร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเริ่มต้นการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศไทย แต่ ในช่วงแรกกลับยังคงไม่มีการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองโดยเหตุผลว่า สถานการณ์ยังไม่เอื้ออำนวยให้มีกลุ่มการเมืองได้หลายกลุ่ม เนื่องจากจะทำให้ประชาชนรู้สึกสับสนได้ นอกจากนี้แล้ว นักการเมืองที่เป็นนักฉวยโอกาสอาจสร้างความแตกแยกขึ้นมาในหมู่ประชาชนได้<sup>1</sup> ทำให้พรรคการเมืองไทยในขณะนั้นยังไม่สามารถจัดตั้งขึ้นได้โดยเสรี ส่วนสมาคมคณะราษฎรจัดตั้งอยู่ได้ไม่นานก็ต้องยุติบทบาทลง เนื่องจากเกรงว่าหากมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไปอาจทำให้กลุ่มอื่นดำเนินรอยตาม การปิดโอกาสสำหรับการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว เท่ากับเป็นการตัดสิทธิทางการเมืองของประชาชนในการที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองตามอุดมการณ์ของตนได้อย่างเสรี ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่พอพระราชหฤทัย และเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระองค์ทรงสละราชสมบัติในที่สุด

พรรคการเมืองในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นโดยมีกฎหมายรองรับเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2498 โดยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งได้ให้สภาผ่านพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2498 ซึ่งเป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรก โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง และต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนแก้ไขและมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองอีกหลายฉบับจนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตในส่วนของกฎหมายพรรคการเมืองนี้ว่า ในประเทศอื่นที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีทั้งประเทศที่ไม่มีกฎหมายพรรคการเมืองบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศที่มีกฎหมายพรรคการเมืองบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส

ในประเทศอังกฤษ พรรคการเมืองของอังกฤษไม่ได้เกิดขึ้นหรือจัดตั้งเพราะกฎหมายบัญญัติให้ตั้งขึ้นได้ แต่เกิดจากการรวมตัวกันของนักการเมือง เช่น พรรคอนุรักษนิยม เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของสมาชิกรัฐสภาที่เป็นชนชั้นสูงในช่วง ค.ศ.1870 และได้ขยายตัวขึ้นเพื่อรณรงค์หาเสียงเพื่อให้ได้สมาชิกในสภามากขึ้น โดยได้จัดตั้งสมาคมพรรค (Party Association) ในเขตเลือกตั้ง พรรคเสรีนิยม (Liberal) เป็นการรวมกลุ่มของนักการเมืองที่เป็นชนชั้นกลาง ส่วนพรรค

<sup>1</sup> จำลอง อิศระรงค์, ละครการเมือง, (พระนคร, 2492) น. 160.

แรงงานเกิดจากการรวมกลุ่มของสหภาพแรงงานซึ่งอยู่นอกสภาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นแรงงานที่มีการจัดตั้งเป็นสหภาพแรงงาน ซึ่งพรรคการเมืองทั้งหมดนี้ตั้งขึ้นโดยไม่มีกฎหมายมารองรับหรือควบคุม และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างทางชนชั้นของอังกฤษที่แบ่งออกเป็นชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นแรงงานหรือชนชั้นล่าง พัฒนาการในส่วนของการโครงสร้างและการดำเนินงานในแต่ละพรรคเป็นไปตามเงื่อนไขทางการเมือง เป็นเรื่องของแต่ละพรรคที่จะจัดการเพื่อให้ตนเองได้เสียงสนับสนุนจากประชาชนเพื่อให้ได้ที่นั่งในสภามากที่สุด

ส่วนในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันแม้ว่าจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งพรรคการเมืองแล้วจะช้ากว่าประเทศอังกฤษ เนื่องจากพรรคการเมืองของเยอรมันเพิ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1848 ซึ่งเป็นปีที่ปัญญาชนเยอรมันจากทุกที่มารวมตัวกันเพื่อทำการปฏิวัติของเหล่าปัญญาชน และแม้ว่าการปฏิวัติครั้งนี้จะไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับระบบพรรคการเมืองที่มีพื้นฐานมาจากทั่วประเทศ มิใช่เป็นเพียงกลุ่มแนวความคิดที่รวมกันเป็นพรรคเฉพาะในท้องถิ่นหนึ่งท้องถิ่นใด

ระบบพรรคการเมืองของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วปฏิเสธการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา คนกลุ่มนี้อาศัยพรรคการเมืองเป็นเครื่องบังหน้าเพื่อจะได้ทำลายระบอบการปกครองนี้ ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วกลุ่มคนภายใต้การนำของ ฮิตเลอร์ ก็ได้ทำการปกครองประเทศโดยใช้รูปแบบเผด็จการจนประเทศเยอรมันต้องประสบหายนะในสงครามโลกครั้งที่สอง จากบทเรียนดังกล่าว ทำให้การร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของเยอรมันจึงได้วางหลักเกณฑ์สำหรับพรรคการเมืองในส่วนของการจัดองค์กรและระเบียบข้อบังคับของพรรคการเมืองจะต้องสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยมีการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองแต่ในขณะเดียวกันหากพรรคการเมืองใดกระทำการขัดต่อรัฐธรรมนูญก็อาจถูกศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์พิพากษายุบพรรคได้

ส่วนในประเทศไทยนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้มีการบัญญัติให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ใน มาตรา 47 และมาตรา 328 ซึ่งจากบทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้จะสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้การจัดตั้งพรรคการเมืองสามารถกระทำได้อย่างง่ายโดยมาตรา 47 วรรคหนึ่งได้บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตาม

วิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้”

และมาตรา 328 ได้บัญญัติว่า

“นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังนี้

(1) การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำโดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปและการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง

(2) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้โดยมิให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งมาเป็นเหตุให้ต้องเลิก หรือยุบพรรคการเมือง...”

จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว มุ่งให้การจัดตั้งพรรคการเมืองกระทำได้ง่าย บุคคลใด ๆ ที่อายุ 20 ปีบริบูรณ์เพียง 15 คน ก็สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ นอกจากนี้ยังบัญญัติให้มีการ “จัดแจ้ง” เท่านั้น ซึ่งกระทำได้ง่ายกว่าการ “จดทะเบียน” อย่างในอดีตที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตามแม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ง่าย แต่หากพรรคการเมืองประสงค์จะดำเนินกิจการในทางการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 29 ได้บัญญัติเงื่อนไขว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีอยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 328 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 29 แล้วจะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ง่าย แต่การบังคับให้พรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรค โดยกำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องมีสมาชิกห้าพันคนขึ้นไป กระจายตามภาคทุกภาคและมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 น่าจะไม่ถูกต้องและไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 บัญญัติไว้ให้เป็นเหตุที่พรรคการเมืองอาจถูกยุบพรรคการเมืองได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวอาจจะไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่รับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง ดังเช่นบทบัญญัติในมาตรา 35 และมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 35 บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี ปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศสาธารณะชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 62 บัญญัติว่า “พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป”

หากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 62 ดังกล่าว อาจถูกสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ แม้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองนี้จะไม่ใช่ว่าเสรีภาพที่ไม่อาจถูกจำกัดได้ แต่การจำกัดเสรีภาพนั้นก็ต้องอยู่ในขอบเขตที่อาจกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 29 กล่าวคือ ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติมาตรา 35 และมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 เห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในสองมาตราดังกล่าวนั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองจนถึงขนาดนำมาเป็นเงื่อนไขในการยุบพรรคการเมืองได้ และเมื่อพิจารณาสถิติในการยุบพรรคการเมืองหลังจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มีผลบังคับใช้แล้วปรากฏว่า มีพรรคการเมืองที่ถูกยุบเพราะเหตุไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 จำนวน 12 พรรค และเหตุไม่ดำเนินการตามมาตรา 62 จำนวน 9 พรรค จากพรรคการเมืองที่ถูกยุบทั้งหมด 58 พรรค

นอกจากปัญหาที่เกิดจากการบัญญัติกฎหมายที่ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดจากการตีความกฎหมายขององค์กรผู้ใช้อำนาจอีกด้วย กล่าวคือ ในส่วนการกระทำตามบทบัญญัติมาตรา 66 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 ที่บัญญัติให้พรรคการเมืองอาจถูกสั่งยุบพรรคได้นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 3-5/2550 เรื่องอัยการสูงสุดขอให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคแผ่นดินไทย โดยวินิจฉัยว่า หากเป็นการกระทำของกรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งแล้วพรรคได้รับประโยชน์โดยกรรมการบริหารพรรคคนอื่นไม่ได้ทั้งหมดถือได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคการเมืองนั้น ซึ่งในส่วนนี้อาจมีข้อสังเกตได้ว่า การกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคหรืออนุমানได้ว่าเป็นการกระทำของพรรคนั้น อย่างน้อยที่สุดกรรมการบริหารพรรคจะต้องรับรู้ และไม่ได้ขัดขวาง ขณะที่ส่วนใดที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า กรรมการบริหารพรรคคนอื่นรับรู้และยินยอม จะถือเป็นการกระทำของพรรคไม่ได้ แต่ต้องถือเป็นการกระทำเฉพาะตัวบุคคลนั้น ถึงแม้การกระทำนั้นพรรคการเมืองอาจจะได้ประโยชน์ก็ตาม เพราะหากไปเชื่อมโยงการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือของกรรมการบริหารพรรคส่วนใดส่วนหนึ่งว่าเป็นการกระทำของพรรคก็จะเป็นธรรมกับสมาชิกของพรรคการเมือง และเป็นการทำลายเสรีภาพในการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง

ด้วยสาเหตุปัญหาดังกล่าวข้างต้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงจะได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาของ ความไม่สอดคล้องดังกล่าว และหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไป ดังที่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการต่อไป

## 1.2 สมมติฐานของการวิจัย

แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติรองรับเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในมาตรา 47 ก็ตาม แต่เมื่อมาพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 แล้ว กลับพบว่ามียุทธศาสตร์ที่บัญญัติขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งบทบัญญัติในบางมาตราก็มีปัญหาในการตรวจสอบ และผลบังคับของมาตรานั้น ๆ นอกจากนี้ในการตีความของศาลรัฐธรรมนูญเองก็พบว่า มีการตีความกฎหมายที่อาจกล่าวได้ว่ากว้างเกินขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทำให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้การจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นไปอย่างเสรีนั้นถูกบิดเบือน แม้ในปัจจุบันจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากยังคงมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ที่ไม่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 ทำให้ปัญหาดังกล่าวยังคงมีอยู่ และไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

### 1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

(1) ศึกษาถึงการกำเนิด และวิวัฒนาการของพรรคการเมืองทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย

(2) ศึกษาถึงเจตนารมณ์ในการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองโดยการยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(3) ศึกษาและวิเคราะห์ถึงความไม่สอดคล้องระหว่างการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ และการจำกัดเสรีภาพโดยการยุบพรรคการเมืองทั้งที่ในส่วนของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

### 1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษารัฐธรรมนูญของไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง เปรียบเทียบกับการจัดตั้งพรรคการเมืองในต่างประเทศ การยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการเลิกพรรคการเมือง

### 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ทำให้ทราบถึงแนวคิดในการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง และการจำกัดเสรีภาพการจัดตั้งพรรคการเมืองโดยการเลิกพรรคการเมือง

(2) ทำให้ทราบถึงอุปสรรค และปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(3) ทำให้ทราบถึงความไม่สอดคล้องระหว่างการให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญกับการจำกัดเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(4) ทำให้ทราบถึงปัญหาในการตีความถ้อยคำตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลิกพรรคการเมืองโดยศึกษาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ